

Fanny Susan Copeland
(*sl.wikipedia.org*)

Po prvi svetovni vojni je začela poučevati kot lektorica za angleški jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Kmalu je prevzela vodstvo lektorata na začetni in napredni stopnji. Predavala je tudi zgodovino angleške literature. Angleščino je poučevala še v Jugoslovanskem društvu. Leta 1928 je bila odlikovana z najvišjim jugoslovanskim odlikovanjem, redom sv. Save, za prispevek k slovensko-angleškemu povezovanju. Zelo so jo navduševale slovenske gore, bila je članica turističnega kluba Skala, veliko je objavljala v Planinskem vestniku, v soavtorstvu pa izdala vodič po slovenskih gorah za Britance in Američane. Leta 1939 je prejela visoko kraljevo odlikovanje red britanskega imperija (Order of the British Empire). Drugo svetovno vojno je preživela v konfinaciji v italijanski vasi

Bibbiena pri Arezzu, nato pa živel v Londonu ter se leta 1953 po pridobitvi jugoslovanskega vizuma vrnila v Ljubljano. Še naprej se je ukvarjala s prevajanjem in poučevanjem, posvetila pa se je tudi obravnavi leposlovnih del in alpinizmu. Pri 88 letih se je zadnjič povzpela na Triglav. Umrta je 28. julija 1970 v Ljubljani.

Anton Arko

Jože Plečnik – 150

Slovenija v letu 2022 obhaja *Plečnikovo leto*, saj mineva 150 let od rojstva tega velikana arhitekture. Jože Plečnik je bil rojen 23. januarja 1872 v Ljubljani. Njegovo mladost sta zaznamovala očetov poklic – bil je namreč mizar – ter velika ljubezen do risanja. S štirinajstimi leti ga je oče poslal na obrtno šolo v Gradec, kjer ga je opazil profesor Leopold Theyer in ga zaposlil v svoji delavnici. Iz Gradca je odšel na Dunaj, kjer je sprva risal načrte v tovarni umetniškega pohištva, nato si je pridobival tehnično predznanje v delavnici znanega arhitekta, profesorja Otta Wagnerja, ki ga je naposled tudi sprejel v svoj razred na Akademiji za upodabljačo umetnost. Za svoje diplomsko delo je prejel nagrado rektorata: rimsko štipendijo, ki mu je omogočila potovanje po Italiji. Tam so se mu odprli novi pogledi na prostor in arhitekturo. Raziskovanje italijanskih mest je tako imelo močan vpliv na Plečnikovo nadaljnje ustvarjanje.

Od leta 1901 je na Dunaju deloval kot samostojen arhitekt. Stilno se je odmiikal od vplivov Wagnerja in dunajske secesije ter tako razvijal lasten modernistični izraz. Na Dunaju se je zaradi svojega slovenskega rodu pogosto počutil tujca, zato

Jože Plečnik (sl.wikipedia.org)

je toliko lažje sprejel povabilo v Prago, kjer je leta 1911 postal profesor na umetniško-obrtni šoli. S tem delovnim mestom je sprejel novo poslanstvo v svojem življenju – poučevanje, kar je opravljal vse do smrti.

Sledila so leta Plečnikove razpetosti med Prago in Ljubljano, v obeh mestih je s svojim delom pustil močan pečat. Kot profesorja so ga vabili na Praško likovno akademijo, v Berlin, na vseučilišče v Zagreb, odločil pa se je za vrnitev v rodno Ljubljano. Leta 1921 je na povabilo Ivana Vurnika prevzel profesorsko mesto na Tehniški fakulteti. Njegov način poučevanja ni bil tog, frontalen, temveč je bil razvit v timsko delo profesorja in študentov. Pouk je potekal v obliki delavnic, kjer je Plečnik skupaj s svojimi učenci snoval projekte, jih vodil in spremljal od idejne zasnove do izvedbe. Študenti so tako imeli možnost izkusiti celoten proces arhitektovega dela. Učno metodo seminarjev je povzel po svojem dunajskem profesorju Ottu Wagnerju, za njim pa so jo na ljubljanski Fakulteti za arhitekturo ohranili tudi Plečnikovi nasledniki. Najboljše študente je Plečnik vključil tudi v izvedbo svojih projektov, saj sam več ni zmogel obilice dela. Nekateri učenci so sledili njegovemu slogu, tudi na osebni ravni so se povezali do te mere, da so hodili po nasvete k njemu domov v Trnovo.

Prejel je številna priznanja: postal je član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, imenovan je bil za častnega doktorja Tehniške visoke šole na Dunaju in v Ljubljani, dobil je odlikovanje za zasluge za narod in Prešernovo nagrado. Čeprav je bil njegov opus v določenih krogih prepoznan za izjemnega že v času njegovega življenja, je v drugih ostajal nepriljubljen, predvsem zaradi svoje skromnosti in naklonjenosti Katoliški cerkvi. Plečnik je umrl 7. januarja 1957 na

svojem domu v Trnovem. Veličino njegovega dela prepoznavajo strokovnjaki še desetletja po njegovi smrti ter mu s posthumnimi razstavami in priznanji dodeljujejo mesto v zgodovini kulture slovenskega naroda.

»Uspeh je, če neminljivost dosežeš s svojimi deli, če pa tvojo umetnost učen-
ci ponesejo naprej v prihodnost, postaneš resnično večn.« (Vurnik, Smiljanič:
Plečnik in pika, 2022, str. 117)

Polona Koželj

Matko Potočnik – 150

Matko Potočnik, zgodovinar in gimnazijski profesor, se je rodil leta 1872 na Koroški Beli, ki je danes del jeseniške občine. V domačem kraju je obiskoval enorazrednico, nato je hodil v štirirazredno ljudsko šolo v Kranju, kjer je končal tudi nižjo gimnazijo. Srednješolsko izobraževanje je začel na gimnaziji v Ljubljani, nadaljeval in zaključil pa na gimnaziji v Beljaku. Pot ga je nato vodila na Dunaj na študij prava, ki ga je po enem letu zamenjal s študijem filozofije. Tu je opravil tudi profesorski izpit iz zemljepisa in zgodovine kot glavnih predmetov ter iz slovenščine kot stranskega predmeta.

Na Dunaju je leta 1902 spisal doktorat na temo življenja in dela starogrškega politika Temistoklesa. Začetne učiteljske izkušnje si je pridobival v Novem mestu in na Dunaju kot domači učitelj. Po opravljenem doktoratu je kot profesor sprva deloval na državnem moškem učiteljišču v Mariboru, nato na realki v Idriji, med prvo svetovno vojno na gimnaziji v Kranju, po njej pa na I. državni gimnaziji v Ljubljani. V zadnjih letih svojega službovanja, med 1926 in 1933, je ravnateljeval na državnem ženskem in moškem učiteljišču v Mariboru ter na državnem moškem učiteljišču v Gospiću. Kot šolnik je bil znan po svoji skrbi za dijake, ki so prihajali iz socialno šibkejših okolij. Znanstveno in poljudno publiciteto si je pridobival s pisanjem o Koroški, o njenih zemljepisnih značilnostih ter o njeni gospodarski in narodnostni zgodovini. Iz njegove šolske in žurnalistične dejavnosti je vedno vel duh močne narodne zavesti.

Matko Potočnik (www.dlib.si)

Polona Koželj